

Ковалевська Н. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Пасічніченко А. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОСТОРІ ЗДО

В статті висвітлено проблему реалізації ігрових технологій в умовах ЗДО. Автори наголошують на необхідності формування ігрової компетентності, аналізують сучасний стан проблеми впровадження ігрових технологій у роботу з дітьми дошкільного віку, спираючись на законодавчі документи. Вказано на важливість створення ігрового освітнього середовища у закладі освіти, визначено його роль і місце в організації провідного виду діяльності дітей дошкільного віку – гри.

Ключові слова: ігрові технології, ігрова діяльність, освітній простір закладу дошкільної освіти, діти дошкільного віку.

Постановка проблеми. Повноцінний особистісний розвиток дошкільника залежить від оволодіння ігровою діяльністю на високому рівні, що передбачає сформованість ігрової компетентності дитини-дошкільника. Про сформованість ігрової компетентності свідчить здатність дитини до вільної, емоційно насиченої, спонтанної активності з власної ініціативи, в якій реалізується можливість застосування наявних і освоєння нових знань та особистісного розвитку через прагнення дитини до участі в житті дорослих шляхом реалізації інтересів в ігрових та рольових діях в узагальненій формі [1].

Аналіз останніх досліджень. Ігрова діяльність дітей старшого дошкільного віку ґрунтовно досліджувалась Л. Артемовою, Л. Виготським, Д. Ельконіним, К. Карасьовою, Д. Менджеричькою, С. Новосоловою, Т. Піроженко, С. Рубінштейном, П. Саморуковою та іншими. Можливості використання педагогічних ігрових технологій у процесі формування уявлень про професії та під час ранньої профорієнтації розглядали О. Андрієнко, Л. Азарова, О. Гнізділова, Т. Завязун, М. Марець, Н. Франчук.

Виклад основного матеріалу. Суто дитячими видами діяльності дитини дошкільного віку виступають – пізнавальна, образотворча (малювання, ліплення, аплікація, конструювання), музична та ігрова діяльність. Серед всіх чи не найважливішого значення в розвитку дитини набуває саме ігрова діяльність, яку, в силу її важливого вкладу в емоційний, соціальний, фізичний, інтелектуальний та вольовий розвиток дитини, заслужено називають провідною діяльністю [6].

Гра активізує мислительну діяльність людини, робить її гнучкішою, готовою до змін, допомагає адаптуватися до взаємодії з різними зовнішніми та внутрішніми явищами та подв'ями, що відбуваються у суспільстві. Саме тому ігрові технології все частіше знаходять своє місце у сучасній педагогічній практиці організації та управління освітнім процесом на різних освітніх рівнях. Крім того, такі технології мають певний розвивальний потенціал, який робить освітній процес захопливим і привабливим для його суб'єктів.

Варто зазначити, що єдиного теоретичного підходу до уточнення понять «ігрова технологія», «ігрова методика» в вітчизняних науково-методичних джерелах не існує. Це унеможлиблює точне визначення і класифікацію педагогічних технологій, які використовуються у роботі з дошкільниками.

Так, наприклад, К. Крутій зазначає, що термін «ігрові технології» некоректно використовувати для пояснення ігрової діяльності дошкільників. Науковець вважає, що не можна захоплюватися підміною термінів один одним — «ігрові педагогічні технології», «ігрова діяльність», «ігрові методи та прийоми», «дидактична гра» — вони різні за змістом та застосуванням (Крутій, 2018).

Найчастіше зустрічається думка, що ігрові педагогічні технології – це технології, в основу яких покладена педагогічна гра, як вид діяльності в умовах ситуацій, спрямованих на відтворення і засвоєння суспільного досвіду [9].

Педагогічні технології мають відповідати таким параметрам: концептуальність; системність; керованість; ефективність; відтворюваність. Під концептуальністю прийнято розуміти опору на певну наукову концепцію, що включає філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітніх цілей. Системність будь-якої технології передбачає наявність всіх ознак системи, а саме, логіку процесу, взаємозв'язок його частин, цілісність. Керованість педагогічної технології визначається можливістю планування, проектування процесу, поетапної діагностики, варіювання засобів і методів з метою корекції результатів. Сучасні педагогічні технології, що реалізуються в освітньому процесі повинні бути ефективними за результатами та оптимальними за витратами, гарантувати досягнення певного освітнього рівня. Ще однією важливою характеристикою технології є відтворюваність – можливість застосування (повторення, відтворення, реалізації) педагогічної технології у закладах освіти. Педагогічна технологія має бути гарантовано ефективним інструментом для будь-якого педагога, який використовує її, незалежно від його досвіду, стажу, віку та особистісних особливостей [8].

Сучасні дослідники виокремлюють три складові у структурі педагогічної технології: концептуальна частина – наукова основа технології; змістовна частина – загальні, конкретні цілі та зміст навчального матеріалу; процесуальна частина – сукупність форм і методів, засобів, прийомів діяльності педагога у процесі організації освітнього процесу, управління процесом засвоєння матеріалу, діагностика освітнього процесу. Отже, якщо якась система претендує на роль технології, вона повинна відповідати всім переліченим вимогам [8].

Важливою умовою реалізації ігрових технологій є освітній простір. Н. Гавриш зазначає: «Простір і середовище, на мою думку, співвідносяться, як базис і надбудова, тобто, середовище матеріалізує, що на ідеальному рівні (ідеї, концепції, парадигми, моделі, теорії, принципи, підходи) задає простір. Багато хто з науковців вбачає ці поняття ідентичними. Власне, йдеться про єдине — умови, сприятливі для розвитку дитини, де вона сама особисто особистісно визначалася зі своїми пріоритетами, виборами, перевагами, інтересами і самовиражалася способами і засобами різних видів діяльності. Розвивальний простір і розвивальне середовище мають бути для цього максимально насиченими і багатоваріантними, щоб була можливість для вибору».

У наукових джерелах предметно-ігрове середовище потрактовано як комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, естетичних умов, що забезпечують організацію життя дітей у дошкільному закладі [5, с. 10]. Предметно-ігрове середовище передбачає правильний підбір та розміщення іграшок (деталізованих та умовних), ігрових модулів, макетів, предметів-замінників, різних ігрових атрибутів з урахуванням особливостей розвитку ігрової діяльності в різні вікові періоди дошкільного дитинства, формуванні в дітей ігрових дій з ігровими матеріалами [7, с. 68].

Прийнто вважати, що всі форми та засоби, що сприяють становленню ігрової діяльності дитини, розподіляють на: матеріальні ігрові засоби (ігрове поле, спеціально створені засоби для гри, предмети заміники, предмета які не створені для гри); інформаційні ігрові засоби (екскурсії, спостереження, художня література); інтерактивні ігрові засоби — комп'ютерні технології (інтерактивна дошка, інтерактивна підлога), соціальне проєктування, ігрові провокації, ігри-квести, флеш-ігри. В ідеалі приміщення садочка повинно стати розвивальним простором — великою дослідницько-ігровою кімнатою для дітей.

В Методичних рекомендаціях до оновленого Базового компоненту дошкільної освіти з метою розвитку ігрової компетентності дитини вихователям рекомендовано: збагачувати

інформацію про різні ігрові ситуації та ігрові дії; організувати облік інтересів дітей групи (візуальний, змінний, як календар, щоб дитина чула запитання «що цікаво тобі сьогодні, як, з ким ти хочеш гратися»); щоденно вчити дітей гратися з іграшками, вводити нові іграшки та ретельно пояснювати, як ними грати; організовувати спостереження за іграми інших дошкільників; читати та обговорювати багато літературних творів; обговорювати мультфільми; розширювати тематику та збагачувати сюжети самодіяльних творчих ігор дітей; розігрувати казки; вигадувати спільно з дітьми сюжети казок і розігрувати їх; обігравати персонажі та взаємодію одне з одним; вчити дітей планувати та розвивати ігрові ситуації, узгоджувати свої дії з діями дітей; практикувати ігрові провокації (навмисна зміна перебігу гри, ігрової ситуації); формувати мобільне (змінюване) предметно-ігрове розвивальне середовище; спільно створювати простір ігрової діяльності — від добору іграшки для гри до побудови ігрового поля (обладнання магазину, халабуда, кімната для ляльки); тренувати дітей брати на себе роль та поєднувати уявні й реальні рольові дії; підкреслювати радість від активності та цікавої гри з усіма; перетворювати повсякденну гру у святкове дійство, яке міцно закарбовується в пам'яті завдяки піднесеному, емоційно-ігровому забарвленню; використовувати будь-яку можливість дітям відчувати успіх, повірити у власні сили; підтримувати атмосферу радості та емоційного благополуччя ігрової активності дітей як критеріїв якості психологічного мікроклімату дитячого колективу; заохочувати до вигадування в ігровій діяльності; спонукати розпочинати та завершувати гру (доводити гру до кінця); зацікавлювати, розширюючи сюжети ігор, завдяки наслідуванню створювати ситуації, коли дитина опановує ігровий простір та збагачує варіативність видів ігор; створювати умови, коли дитина може самостійно розгортати сюжет гри, змінювати правила гри та контролювати їх дотримання [4].

Авторами Державного стандарту стандарту виокремено форми, методи, засоби освітньої діяльності з розвитку ігрової компетентності дитини та представлено у переліку Абетки засобів, серед них: арт-гра, активна ігрова година, аналіз життєвих ситуацій, бесіда, вікторина, візитки ігор, вітрина ігор, день без іграшок, день професій, дії з реальними предметами, екскурсія, ігрове завдання, ігрове коло, ігрові вправи, ігрові гостини, ігро-глобус, ігровий вікенд, ігротека, імпровізація, індивідуальне ігрове завдання, колективне сюжетно-складання гри, конструювання, лотерея ігрова, майстерня іграшок, моделювання гри, мультібус ігор, печка-куча (у перекладі з японської «балаканина»), приклад, проблемна ситуація, панкові зустрічі, польові діалоги, уявні ігрові ситуації, фабрика ігор, хвилинки правил.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, для формування високого рівня ігрової компетентності, яка є базовою для дитини дошкільного віку потрібно враховувати ряд факторів: ефективні ігрові технології з використанням сучасних форм, методів засобів освітньої діяльності, професіоналізм педагога розвивальний простір та ігрове середовище закладу освіти.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (2021). URL: Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу (mcfr.ua)
2. Крутій К. Місце едьютейнменту в ігровій діяльності дошкільників URL: <http://ukrdeti.com/>
3. Лыжина А. А. Игровые технологии в детском общественном объединении. *Вестник Марийского государственного университета*. 2015. 3(18). 25-27
4. Методичні рекомендації до оновленого базового компонента дошкільної освіти URL: [file:///C:/Users/user/Desktop/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8/6050be86b4f68482865820%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Desktop/%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8/6050be86b4f68482865820%20(1).pdf)
5. Новосьолова С. Л. Розвиваюче предметне середовище. *Дошкільне виховання*. 2000. № 8. С. 10–14.
6. Піроженко Т.О. Ігрова діяльність дошкільника : молодший дошкільний вік. Київ : Генеза. 2016.
7. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка. Київ : Академвидав, 2006. 144 с.
8. Сафронова И. А., Миронова, И.В. (2016). Игровые технологии в детском саду. *Евразийский научный журнал*, 1,161-166
9. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных Т.1. Москва: Народное образование. 2005

УДК 373.2.016:502/504

Костенко В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник – к.п.н., доц. Карапузова І.В.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ У ПРИРОДІ

У статті аналізуються особливості впровадження організації дослідницької діяльності дошкільників у практику роботи ЗДО, що забезпечує оновлення дошкільної освіти на сучасному етапі та сприяє гармонійному розвитку особистості дитини. Автор розкриває значення, зміст, структуру проведення, методи й форми організації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку, зокрема у природі; доводять, що спеціально організована дослідницька діяльність дозволяє дітям самим добувати інформацію про досліджувані об'єкти або явища, а педагогу зробити процес навчання